

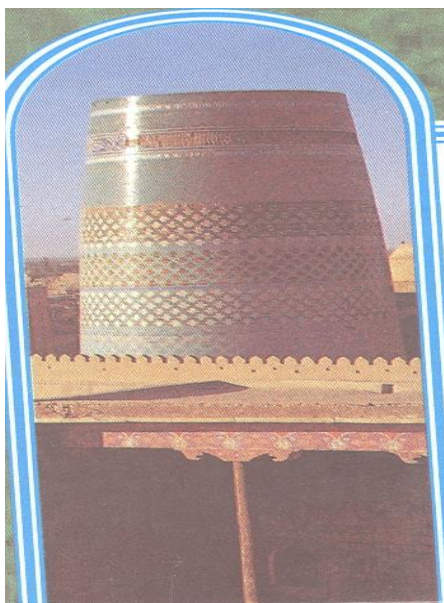
**Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта
махсус таълим вазирлиги**

**МАДАНИЯТШУНОСЛИК
фанидан**

Амалий машғулот ишланмаси

Тузувчи: Қутлимуратов С

Урганч-2010

1 мавзу	“МАДАНИЯТШУНОСЛИК” ФАНИНИНГ ПРЕДМЕТИ ВА ВАЗИФАЛАРИ. “МАДАНИЯТ” ТУШУНЧАСИ ТАЛҚИНИ
--------------------------	---

1.1. Маърузани олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони:</i> _____	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Маишулот шакли</i>	Кириш-мавзу бўйича маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1. Ўқув курсининг мақсади, вазифалари ва структураси. 2. Маданиятнинг таркибий қисмлари ва вазифалари. 3. Маданият ва цивилизация. 4. Миллий ва умуминсоний қадриятлар.
<i>Маишулотнинг мақсади:</i> Ўқув курси ҳақида умумий тушунча ҳосил қилиш.	
<i>Педагогик вазифалар</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i>
· курснинг мақсади ва вазифалари билан таништиради; · курснинг тузилмаси, ўқув фаолиятини баҳолаш мезонлари ҳамда тавсия қилинадиган адабиётлар рўйхати ҳақида маълумот беради; · маданиятнинг таркибий қисмлари ва вазифаларини ёритиб беради; · маданият ва цивилизация тушунчаларини ёритиб беради; · миллий ва умуминсоний қадриятларнинг моҳиятини очиқ беради;	· курснинг мақсади ва вазифаларини айтиб бера олади; · курснинг тузилмаси, ўқув фаолиятининг ўзига хос хусусиятлари ва баҳолаш мезонларини айтиб бера олади; · маданиятнинг таркибий қисмлари ва вазифаларини санаб беради; · маданият ва цивилизация тушунчаларига таъриф бера олади; · қадриятларнинг турларини санаб бера олади, уларга таъриф беради.
<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Маъруза, намоёиш, блиц-сўров, ақлий ҳужум.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, компьютер слайдлари, доска.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Фронтал, коллектив иш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер, проектор (ёки проектор ва LCD панель) мавжуд аудиториялар.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>

I-босқич. Курсга ва мавзуга кириш. (20 минут)	1.1. Ўқув курсининг номини айтиб, курс доирасида дастлабки умумий тасаввурни беради ҳамда услубий ва ташкилий томонлари, тингловчилар билимларини баҳолаш мезонлари билан таништиради. (1-илова).	Тинглайди.
	1.2. Мазкур курс бўйича ўрганиладиган мавзулар бўйича назарий ва амалий машғулотлар, уларнинг узвийлиги ҳақида қисқача маълумот беради. Асосий адабиётларнинг рўйхати билан таништиради.	Тинглайди. ЎУМ га қарайди.
	1.3. Биринчи ўқув машғулоти мавзуси, режаси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади.	Мавзу номини ёзиб олади.
II-босқич. Асосий (50 минут)	2.1. Блиц-сўров усулида мавзу бўйича жонлатирувчи саволлар беради. Талабаларни жавоб беришлари учун жуфтликларга бўлади. 1) Нима сабабдан биз маданиятшунослик фанини ўрганмоқдамиз? 2) Маданият деганда нимани тушунасиз? Жавобларни тинглайди ва умумлаштириб хулоса қилади.	Тушунчаларни санаб беради.
	2.2. Экранга Маданиятшунослик фанининг вазифаси унинг бўлимлари схемасини туширади. (2-илова). Схеманинг маъно-моҳиятини тушунтириб беради.	Тинглайди.
	2.3. Мавзу режаси бўйича слайд-схемалардан ва мавзуни жонлантирувчи саволлардан фойдаланган ҳолда маърузани ўқийди. 1. Маданият тушунчасига таъриф беринг. 2. Маданият сўзининг луғавий маъноси қандай? 3. Цивилизация нима? 4. Қадриятнинг турларини айтинг. Мавзуни ёритиш давомида асосий жойларини талабаларга ёздириб боради. Мавзуни тўлиқ баён этади.	Схема- слайдларнинг мазмунини муҳокама қилиб боради ва савол беради.
	2.4. Олинган билимларни умумлаштириш мақсадида “Ақлий ҳужум” (3-илова) асосида қуйидаги саволни ўртага ташлайди: “Маданиятшунослик фани нимани ўргатади?”. Жавобларни умумлаштириб ху-	Саволларга жавоб беради.

	лоса қилади.	
III-босқич. Якуний босқич. (10 минут)	3.1. Мавзу мақсадига эришишдаги талабалар фаолияти таҳлил қилинади ва баҳоланади.	Тинглайди.
	3.2. Мавзу бўйича мустақил тайёрланиш учун. «Маданиятнинг асосий таърифларини аниқлаб келинг» деб топшириқ беради.	Мустақил ўрганиш учун топшириқларни ёзиб олади.
	3.3. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш учун адабиётлар рўйхатини беради.	ЎУМ га қарайдилар.

1(1.1)-Илова

Курс бўйича талабаларни ўзлаштириш, баҳолаш мезонлари

Назорат шакллари		Жами баллар
1. Жорий баҳолаш (6 балл): а) Тингловчининг маъруза ва амалий машғулотдаги активлиги; б) Уй вазифасини бажариш; в) Берилган топшириқларни бажариши (реферат, таблицалар, слайдлар тайёрлаш ва ҳ.к.)		45 балл
2. Оралиқ баҳолаш (назорат иши ва тестлар ўтказиш)		40 балл
3. Якуний баҳолаш (ёзма иш, тест ва бошқа турдаги назоратларни ўтказиш)		15 балл
Жами:		100 балл
Ўзлаштириш кўрсаткичлари	Баҳо	
86 – 100	Аъло	
71 – 85	Яхши	
56 – 70	Ўрта	
56 гача	Қониқарсиз	

2(1.1)-Илова

1-слайд

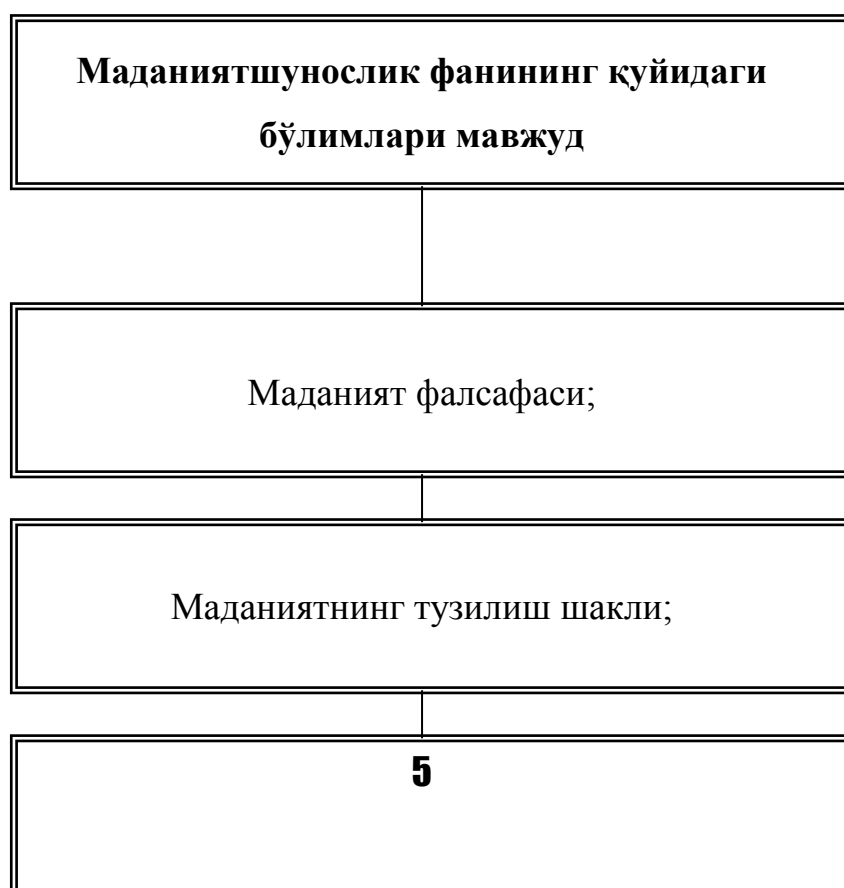
Маданиятшунослик – маданият ривожланишининг энг умумий қонуниятларини ўрганади. Маданиятшуносликнинг асосий вазифасига инсониятнинг табиат, жамият билан биргаликда фаолиятини ҳамда кишиларнинг маънавий турмушига оид барча жараёнларни тадқиқ қилиш қиради

2-слайд

Маданиятшуносликнинг тадқиқот манбаи бўлиб:

• инсон яратган санъат соҳаси;
• кишиларнинг муомала воситаси бўлган тил;
• жамият бойлиги ва мезони бўлмиш билим;
• ижтимоий муносабатлар ва ижтимоий ташкилотлар;
• жамиятда содир бўлувчи демографик ва этник жараёнлар хизмат қилади;

3-слайд

Маданият социологияси;

3(1.1)-Илова

1-слайд

«Ақлий ҳужум»нинг асосий қоидалари:

- олға сурилган ғоялар баҳоланмайди ва танқид остига олинмайди;
- иш сифатига эмас, сонига қаратилади, ғоялар қанча кўп бўлса шунча яхши;
- исталган ғояларни мумкин қадар кенгайтириш ва ривожлантиришга ҳаракат қилинади;
- муаммо ечимидан узоқ ғоялар ҳам қўллаб-қувватланади;
- барча ғоялар ёки уларнинг асосий мағзи (фаразлари) қайд этиш йўли билан ёзиб олинади;
- «ҳужум»ни ўтказиш вақти аниқланади ва унга риоя қилиниши шарт;
- бериладиган саволларга қисқача (асосланмаган) жавоблар бериш кўзда тутилиши керак.

Маданият нурни эъзозлашдир. Маданият инсонни севишдир. Маданият муаттарликдир, ҳаёт ва гўзалликнинг омукта қилмоқдир. Маданият олий мақомдаги инжа ютуқларнинг қаймоғидир. Маданият нур қуролидир. Маданият қалбдир.

Николай Рерих

1.2. Амалий машғулоти олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони:</i> _____	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Машғулоти шакли</i>	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулоти
<i>Маъруза режаси</i>	1. Маданият сўзида тарихийлик ва илмийлик. 2. Маданиятнинг таркибий қисмлари ва вазифалари. 3. Маданият ва цивилизация. 4. Миллий ва умуминсоний қадриятлар.
<i>Машғулоти мақсади:</i> Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
<i>Педагогик вазифалар</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари.</i>
· мавзу бўйича билимларни онгли равишда ўзлаштиришнинг мотивациясини яратади; · мавзу бўйича билимларни мустақамлаб ва чуқурлаштиради; · ўз нуқтаи назарини баён қилиш ҳамда шакллантириш жараёнини ташкил этади; · гуруҳларда ишлаш кўникмасини ҳосил қилади ва ривожлантиради;	· маданият сўзининг луғавий маъносини, тарихийлигини ва илмийлигини тушунтириб бериш; · маданиятнинг таркибий қисмлари ва вазифаларини айтиб беради; · маданият ва цивилизациянинг ўзаро алоқадорлигини уларнинг таърифини тушунтириб беради; · қадриятларнинг турларини санаб уларни изоҳлаб беради;

<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат, кичик гуруҳларда ишлаш.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Тарқатма материал, компьютерлар, доска.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Жамоа ва гуруҳларда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади уни гуруҳларда ўтказиш режаси эълон қилинади.	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.2. Таянч сўзлар орқали блиц сўров ўтказилади. Маданият, қадрият, цивилизация маданиятшунослик сўзларига тушунча беришларини сўрайди. Жавобларни умумлаштиради. Жавобларни умумлаштириради,	Жавоб берадилар.
	1.4. Саволлар бериб суҳбат тарзида тингловчилар билимларини жонлантирилади.	
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Талабалар 3 гуруҳларга бўлинади. Уларга топшириқ берилади. (1-илова). Қандай ўқув натижаси олинishiга аниқлик киритади.	Интерфаол усулда гуруҳларга бўлинади.
	2.2. Мавзу бўйича тайёрланган топшириқларни тарқатади	Топшириқлар билан танишадилар
	2.3. Баҳолаш мезонлари билан таништирилади. (2-илова). Қандай қўшимча ўқув материалларидан фойдаланиш мумкинлигини тушунтиради. (Маъруза матни, ўқув қўлланма) Топшириқларни аниқлайди ва гуруҳда ишлашни ташкил этади.	Гуруҳларга бўлинадилар. Ҳар бир гуруҳдан жамоа сардори чиқиб тақдимот ўтказади.
III-босқич. Якуний	3.1. Гуруҳларда тақдимот ўтказишни ва бир-бирларини баҳолашни ташкил этади.	Саволлар берадилар

(5 минут)	Топшириқни бажариш жараёнидаги хулосаларни умумлаштиради, билимларни тўлдиради.	
	3.2. Мавзу мақсадига эришишдаги тингловчилар фаолияти таҳлил қилинади ва баҳоланади.	
	3.3. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш учун адабиётлар беради.	ЎУМ га қарайдилар

1(1.2)-Илова.

1-гурух. 1-топшириқ.

1. Жамиятнинг маънавий ҳаётини нима ташкил қилади?

- А). Ижтимоий онг, маънавий ишлаб чиқариш, маънавий муносабатлар
- Б). Миллий маданий мерос
- В). Ижтимоий муносабатлар
- Г). Кадриятлар, урф одатлар, анъаналар.

Маданият сўзининг луғавий маъносини ва унинг асосий таърифларини ёзинг.

2-гурух. 2-топшириқ.

2. Маънавий ишлаб чиқариш нима?

- А). Кишиларнинг табиат ва жамиятнинг билишдаги фаолияти, олам ҳақидаги билимлар, ғоялар ва назариялар тизими
- Б). Кишиларнинг индивидуал онгида табиат ва ижтимоий борлиқни акс этиши
- В). Моддий неъматлар ишлаб чиқаришнинг асоси
- Г). Ижтимоий ғоялар ва назариялар

Маданиятнинг таркибий тузилишини схемаларда тасвирланг.

3-гурух. 3-топшириқ.

3. Маънавий мулоқот нима?

- А). Кишиларнинг адабий санъатга оид билимларини бир-бирига етказиш
 - Б). Ўзаро фикр алмашиш
 - В). Кишиларни мусикага оид билимларини бир бирига етказиши
 - Г). Сиёсий, маданий, ахлокий, илмий, бадиий, ҳуқуқий билимлар тизими
- Миллий ва умуминсоний кадриятларга мисоллар келтиринг.

Талабаларнинг билим ва кўникмаларини баҳолаш мезонлари

Гуруҳ	1-топширик (1,5б)	2-топширик (1,5б)	3-топширик (3 б)	Баҳо
I				
II				
III				

1,5-1,3- аъло**1,2 – 1 яхши****0,9 – қониқарли****2,9-3- аъло****1,9 – яхши****1,2 – қониқарли**

МЕРОС.

2.1. Маърузани олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони:</i> _____	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Машғулот шакли</i>	Мавзу бўйича информацион кўргазмали маъруза.
<i>Маъруза режаси</i>	1. Моддий ва маънавий маданият уларнинг ўзаро алоқадорлиги. 2. Маданиятнинг шахс ва жамият ҳаётидаги ўрни. 3. Маданият бойликлари. 4. Мустақиллик шароитида маданиятни ривожлантиришнинг асосий тамойиллари
<i>Машғулотнинг мақсади:</i> Моддий ва маънавий маданият уларнинг ўзаро алоқадорлиги, маданиятнинг шахс ва жамият ҳаётидаги ўрни ҳақида тушунча ҳосил қилиш.	
<i>Педагогик вазифалар</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i>
· моддий ва маънавий маданият уларнинг ўзаро алоқадорлигини ёритиб беради; · маданиятнинг шахс ва жамият ҳаётидаги ўрни билан таништиради; · маданият бойликлари ва уларнинг турларини ёритиб беради;	· моддий ва маънавий маданият уларнинг ўзаро алоқадорлигини айтиб бера олади; · маданиятнинг шахс ва жамият ҳаётидаги ўрнини таҳлил қилади; · маданий бойликларини ва уларнинг турларини айтиб бера олади;
<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Маъруза, тушунтириш, намоёниш, блиц-сўров, инсерт.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, тарқатма материал, компьютер слайдлари, доска.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Фронтал, коллектив иш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Компьютер, проектор (ёки проектор ва LCD панель) мавжуд аудиториялар.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
I-босқич.	1.1. Ўқув машғулотини мавзуси, мақсади ва	Мавзу номини

Курсга ва мавзуга кириш. (20 минут)	ўқув фаолияти натижаларини айтади.	ёзиб оладилар
	1.2. Мавзу режаси ва таянч тушунчалар билан таништиради.	Саволларга жавоб беради.
	1.3. Блиц-сўров усулида мавзу бўйича маълум бўлган тушунчаларни фаоллаштиради. Савол: 1). Маданият неча турга бўлиниши мумкин? 2). Маданий бойликлар деганда нималарни тушунасиш? 3) Мустақиллик шароитида маданиятни ривожлантиришнинг асосий тамойилларини айтиш? Берилган жавобларни қисқача умумлаштириб, хулоса қилади.	Жавоб беради.
II-босқич. Асосий (50 минут)	2.1. Мавзу режаси ва таянч тушунчалар билан таништиради.	Мавзу режасини ёзиб олади. Тинглайди.
	2.2. Мавзунинг 1-2 саволи юзасидан мини лекция ўқилади. Кўргазмали қуроллардан яъни слайд-схемалардан фойдаланади. (1-илова). Талабаларни қай тарзда ўзлаштирганликларини билиш учун “ақлий ҳужум” усулидан фойдаланиб билимларини мустаҳкамлайди. Жавобларни умулаштириб хулоса қилади.	Тинглайди, ЎУМ га қарайди.
	2.3. Маданият бойликлари. Мавзуларининг маъруза матнларини жуфтликларга тарқатиб чиқади ва матнни ўқиб инсерт усулида жадвални тўлдиришни айтади. (2-илова). Инсерт натижаларини таҳлил қилади, нотаниш фикрларга аниқлик киритади.	Маъруза матни билан танишади
	2.4. Блиц – сўров ўтказади. Савол: Маданий мероснинг тикланиш жаҳатларини айтиш. Жавобларни умулаштириб хулоса қилади.	Жавоб беради
	2.5. Таянч ибораларга қайтади. Тингловчилар иштирокида улар яна бир бор такрорланади.	ЎУМ га қарайдилар.
III-босқич. Якуний босқич. (10 минут)	3.1. Мавзу бўйича якунловчи хулосалар қилади. Талабалар баҳоланади.	Тинглайдилар.
	3.2. Мавзу бўйича мустақил ўрганиш учун топшириқлар беради.	Мустақил ўрганиш учун опшириқлар-

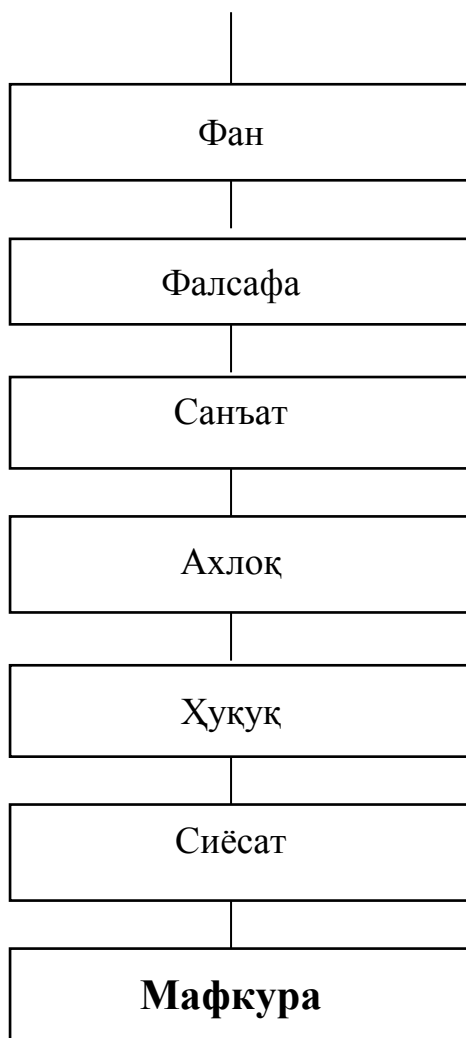
		ни ёзиб оладилар.
	3.3. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш учун адабиётлар рўйхатини беради.	ЎУМ га қарайдилар.
	3.4. Кейинги мавзу бўйича тайёрланиб келиш учун саволлар беради.	ЎУМ га қарайдилар.

1(2.1)-Илова
1-слайд

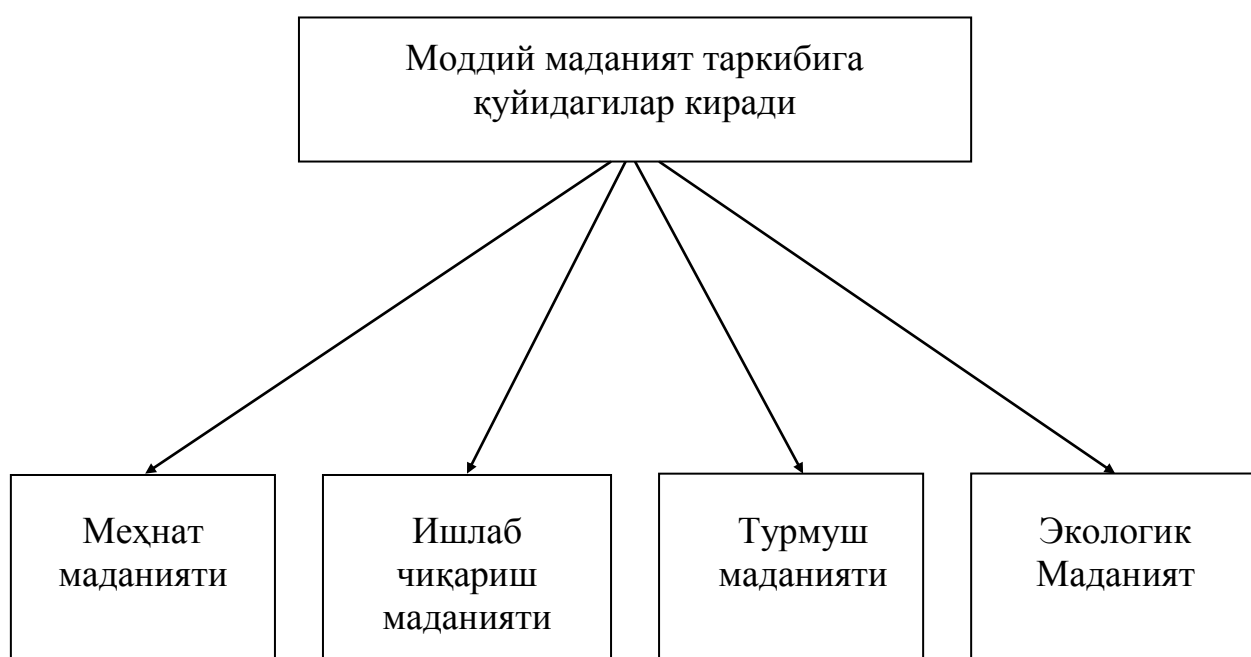

2-слайд

Маънавий маданиятга қуйидагилар киради

3-слайд

Шахс маданият билан қуйидаги соҳалар муносабатда бўлади:

1. Маданият таъсир этиш объекти сифати уни ўзгартиради.
2. Маданий қадриятларни ташувчи ва ифодаловчиси сифатида
конкрет маданият муҳитда фаолият кўрсатади.
3. Маданий ижодиёт субъекти сифатида маданиятни ривожлантиради.

2(2.1)-Илова

«Инсерт» техникасининг қоидалари:

1. Текстни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотни тизимлаштиринг.
3. Ҳар бир қаторга қалам ёрдамида белгилар қўйинг.
V – маълумотлар мавзуга оид билимларимга тўғри келади.
+ – янги маълумотдир.
- – олган билимларимга тўғри келмайди.
? – мени ўйлантириб қўйди, бу масала юзасидан қўшимча
маълумотлар керак.

«ИНСЕРТ» жадвали

Жавоб вариантлари

V

+

-

?

- V – биламан.
 + - янги маълумот.
 - - билганларимга зид.
 ? – мени ўйлантирмоқда.

2.2. Амалий машғулотни олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони:</i> _____	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Машғулот шакли</i>	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулот
<i>Маъруза режаси</i>	1. Моддий ва маънавий маданият ва уларнинг ўзаро алоқадорлиги. 2. Маданиятнинг шахс ва жамият ҳаётидаги ўрни. 3. Маданият бойликлари. 4. Мустақиллик шароитида маданиятни ривожлантиришнинг асосий тамойиллари
<i>Машғулотнинг мақсади:</i> Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
<i>Педагогик вазифалар</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари.</i>
· мавзу бўйича билимларни онгли равишда ўзлаштиришнинг мотивациясини яратди; · ўз мустақил фикрини баён этиш ва шакллантириш жараёнини ташкил этади; · мавзу бўйича билимларни мустаҳкамлаш учун мустақил характеристика беришни ташкил қилади;	· моддий ва маънавий маданият турларини ажратади; · маданиятнинг шахс ва жамият ҳаётидаги ўрни ҳақида ижодий эссе ёзади; · маданият бойликларига кенгайтирилган тавсиф беради;

<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Тарқатма материал, компьютерлар, доска.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Индивидуал, гуруҳ.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади уни гуруҳларда ўтказиш режаси эълон қилинади.	Мавзу номини ёзиб олади.
	1.2. Моддий ва маънавий маданият уларнинг ўзаро алоқадорлиги қандай? Саволни ўртага ташлайди. Саволга жавоб беришда “Таққослаш таблицаси” усулидан фойдаланишни таклиф этади. (1-илова). Жавобларни якунлаб хулоса қилади.	Жадвални тўлдиради.
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Маданиятнинг шахс ва жамият ҳаётидаги ўрни қандай? Саволга жавоб беришда “Ижодий эссе” усули қўлланади. Жавоблар умумлаштириб хулоса қилинади.	Жавоб беради.
	2.2. Хар бир гуруҳга қуйидаги саволлар берилади: 1. Нима маданият бойликларига мисол бўла олади? 2. Сиз туғилган жойда қандай маданий ёдгорликлар бор? 3. Улар қандай ҳолатда? Саволларга жавоб берадилар.	Саволларга жавоб беради.
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Гуруҳларда тақдимот ўтказишни ва бир-бирларини баҳолашни ташкил этади. Топшириқни бажариш жараёнидаги хулосаларни умумлаштиради, билимлар-	Ўз фикрини эркин намоён этади.

	ни тўлдиради.	
	3.2. Мавзу мақсадига эришишдаги тингловчилар фаолияти таҳлил қилинади ва баҳоланади.	
	3.3. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш учун адабиётлар беради.	ЎУМ га қарайди.

1(2.2)-Илова.

Таққослаш таблицаси.

Моддий ва маънавий маданиятни таққосланг:

Моддий.	Маънавий.

3 МАВЗУ	АРХАИК (ИБТИДОЙ) МАДАНИЯТ. Анъанавий маданият.
-----------------------	--

Амалий машғулоти олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони:</i> _____	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Машғулоти шакли</i>	Билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машғулоти.
<i>Маъруза режаси</i>	1. Архаик маданиятнинг дастлабки намуналари. 2. Сўнгги палеолит даври маданияти. 3. Неолит ва бронза даври маданияти. 4. Қадимги Миср ва Мессопатамия маданияти. 5. Қадимги Ҳиндистон ва Хитой маданияти..
<i>Машғулоти мақсади:</i> Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш.	
<i>Педагогик вазифалар</i> мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратди; · мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беради; · мавзу бўйича билимларга характеристика беришни ташкил қилади; · кичик гуруҳларда ишлашни ташкил этади; · ўз мустақил фикрини баён этиш ва шакллантириш жараёнини ташкил этади;	<i>Ўқув фаолияти натижалари.</i> амалий машғулоти режалари билан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; · ибтидоий маданиятнинг дастлабки намуналарини айтиб бера олади; · сўнгги палеолит даври маданияти намуналарини ажрата олади;

Амалий машғулоти маълумоти технология картаси

<i>Иш жараёни вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. Таълим жараёни “Кичик гуруҳларда ишлаш” орқали амалга оширилишини эълон қилади. (1-илова).	Мавзу номини ёзиб оладилар

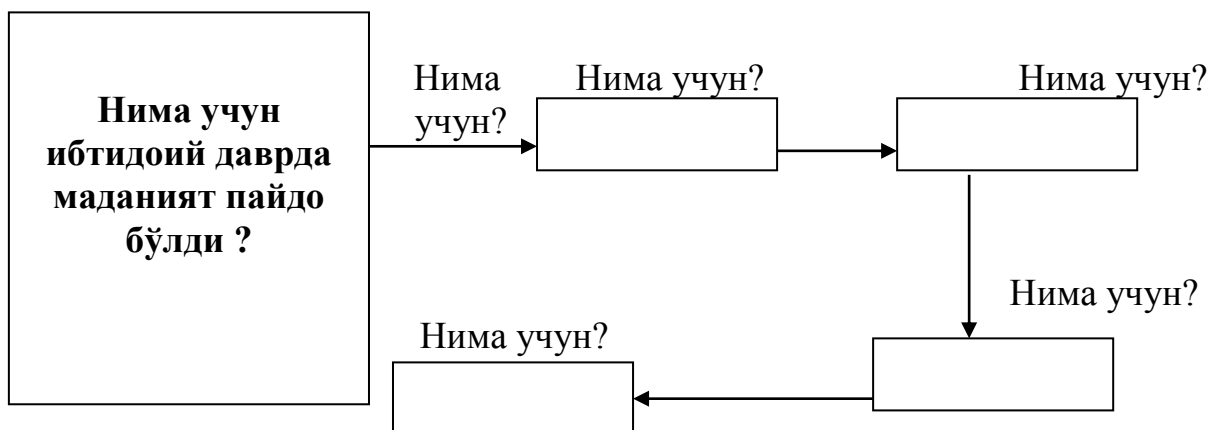
	1.2. “Нима учун” техникасини гуруҳларга тарқатади, ундан фойдаланган ҳолда талабаларга “Нима учун ибтидоий даврда маданиятнинг дастлабки намуналари пайдо бўлди?” деб савол билан мурожаат қилади. (2-илова). Бажарилган ишларн кўздан кечириб хулосалайди.	Ўз фикрларини эркин билдирадилар? Органайзерни гуруҳларда тўлдирадилар.
	1.3. Талабаларни фикрларини умумлаштириб уларни 3-4 та кичик гуруҳларга бўлади.	Топшириқлар билан танишадилар
	1.4. Талабаларни машғулотдаги фаолиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради. (3-илова).	ЎУМ га қарайди.
	15. Мавзу бўйича тайёрланган топшириқларни тарқатади. (4-илова).	Топшириқ билан танишади.
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Гуруҳларга топшириқни бажариш учун ёрдам беради. Қушимча маълумотлардан фойдаланишга имкон яратади. Диққатларини кутиладиган натижага жалб қилади.	Мустақил ишлайди.
	2.2. Ҳар бир гуруҳ топшириқларни ватман қоғозларга чизиб, тақдимотни ўтказишда ёрдам беради, изоҳ беради, жавобларни умумлаштиради, хулосалайди.	Гуруҳларга бўлиндиладар. Ҳар бир гуруҳдан жамоа сардори чиқиб тақдимот ўтказади.
	2.3. Гуруҳларга «Муаммоли вазият» услубидан фойдаланилган ҳолда: “Нима учун ибтидоий даврда маданият пайдо бўлди ва ривожланди?” деб савол билан мурожаат қилади. (5-илова).	Ўз фикрларини ортиқ билдирадилар.
	2.4. Ҳар бир гуруҳ топшириқларни ватман-қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишда ёрдам беради. Жавобларни тинглаб хулосалайди.	Тақдимот ўтказадилар.
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Мавзу бўйича якунловчи хулосалар қилади. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Саволлар берадилар
	3.2. Мустақил ишлаш учун топшириқ беради. “Ўзбекистоннинг қайси жойларида ибтидий маданият намуналари топилган” мавзусида эссе ёзиб келиш.	ЎУМ га қарайдилар.
	3.3. Мавзу бўйича билимларини чуқурлаштириш учун адабиётлар беради.	ЎУМ га қарайдилар

Кичик гуруҳларда ишлаш қондаси

1. Талабалар топшириқни бажариш учун зарур билим ва малакаларга эга бўлмоғи лозим.
2. Гуруҳларга аниқ топшириқлар берилмоғи лозим.
3. Кичик гуруҳ олдига қўйилган топшириқни бажариш учун етарли вақт ажратилади.
4. Гуруҳлардаги фикрлар қегараланмаганлиги ва тазиққа учрамаслиги ҳақида огоҳлантирилиши зарур.
5. Гуруҳ иш натижаларини қандай тақдим этишини аниқ билимлари, ўқитувчи уларга йўриқнома бериши лозим.
6. Нима бўлганда ҳам мулоқатда бўлинг, ўз фикрингизни эркин намоён этинг.

2(3.2)-Илова.

«Нима учун» органайзери

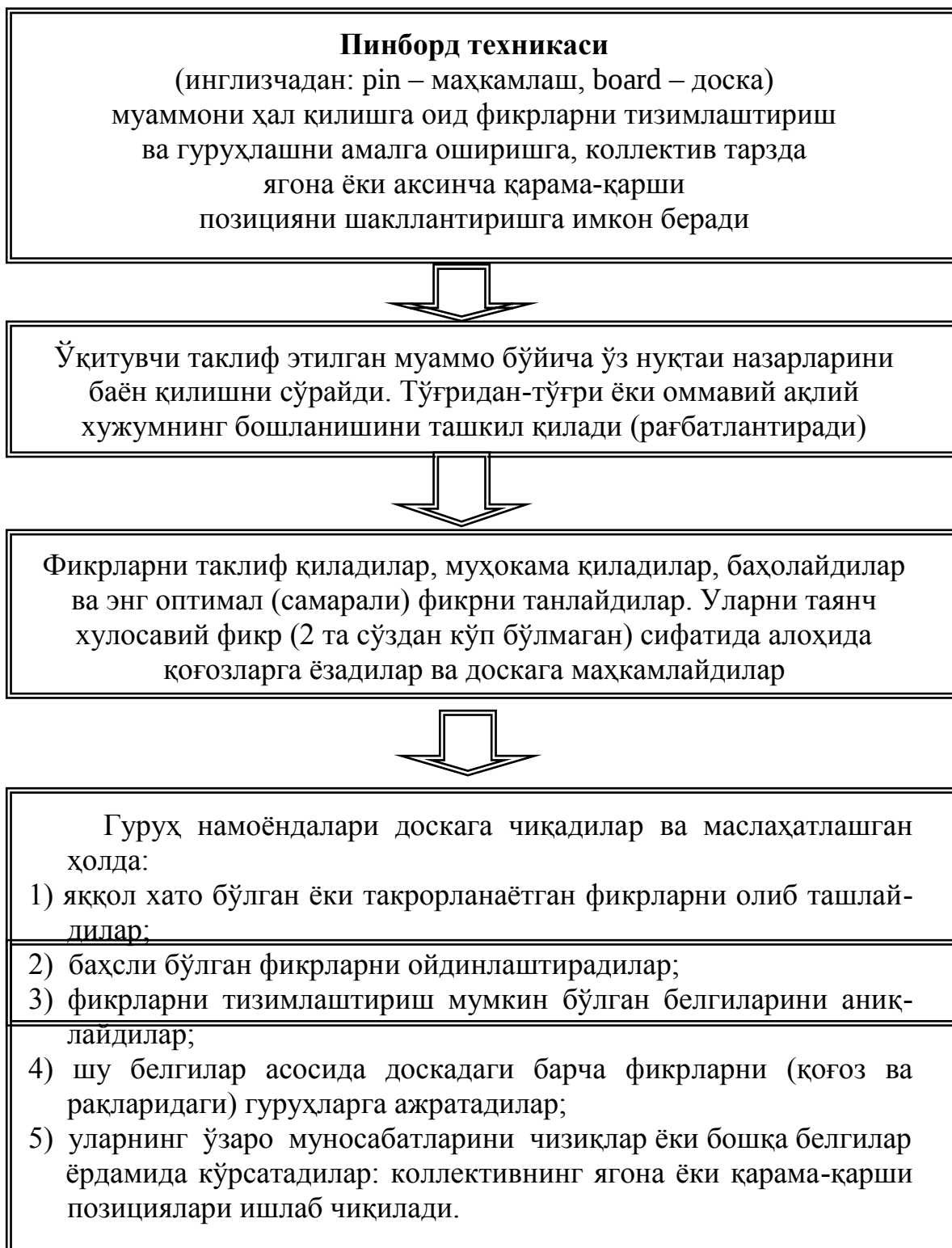

3(3.2)-Илова.

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Саволнинг тўлиқ ва аниқ ёритилиши. 0-5 балл	Мисоллар билан муаммога ечим топиш. 0-5 балл	Гуруҳ аъзоларининг фаоллиги. 0-5 балл.	Жами балл.

ПИНБОРД ТЕХНИКАСИ

«ПИНБОРД» техникаси бўйича топшириқ

	Полеолит	Мезолит	Неолит
Дастлабки билимлар			
Табобат			
Ҳунармандчилик			
Диний тасаввурлар			
Халқ оғзаки ижоди			
Ҳайкалтарошлик			
Маросим ва удумлар			
Тасвирий санъат			
Деҳқончилик			
Чорвачилик			
Мегалитлар			
Қоятош тасвирлари			
Муסיқа			
Мифология			

ТЕСТЛАР

1. Театр қайси давлатда пайдо бўлган?

- А). Юнонистонда.
- Б). Ҳиндистонда.
- В). Хитойда.
- Г). Мисрда.

Д). Римда.

2. Хеопс мақбараси қаерда жойлашган?

- А). Индонезия.
- Б). Ҳиндистон.
- В). Хитой.
- Г). Миср.
- Д). Бобил.

3. Игна билан даволаш биринчи бор қайси давлатда қўлланилган?

- А). Хитойда.
- Б). Японияда.
- В). Ҳиндистонда.
- Г). Марказий Осиёда.
- Д). Кореяда.

4. “Бобил минораси” қайси давлат ҳудудида жойлашган?

- А). Юнонистон.
- Б). Ҳиндистон.
- В). Мессопотамия.
- Г). Хитой.
- Д). Миср.

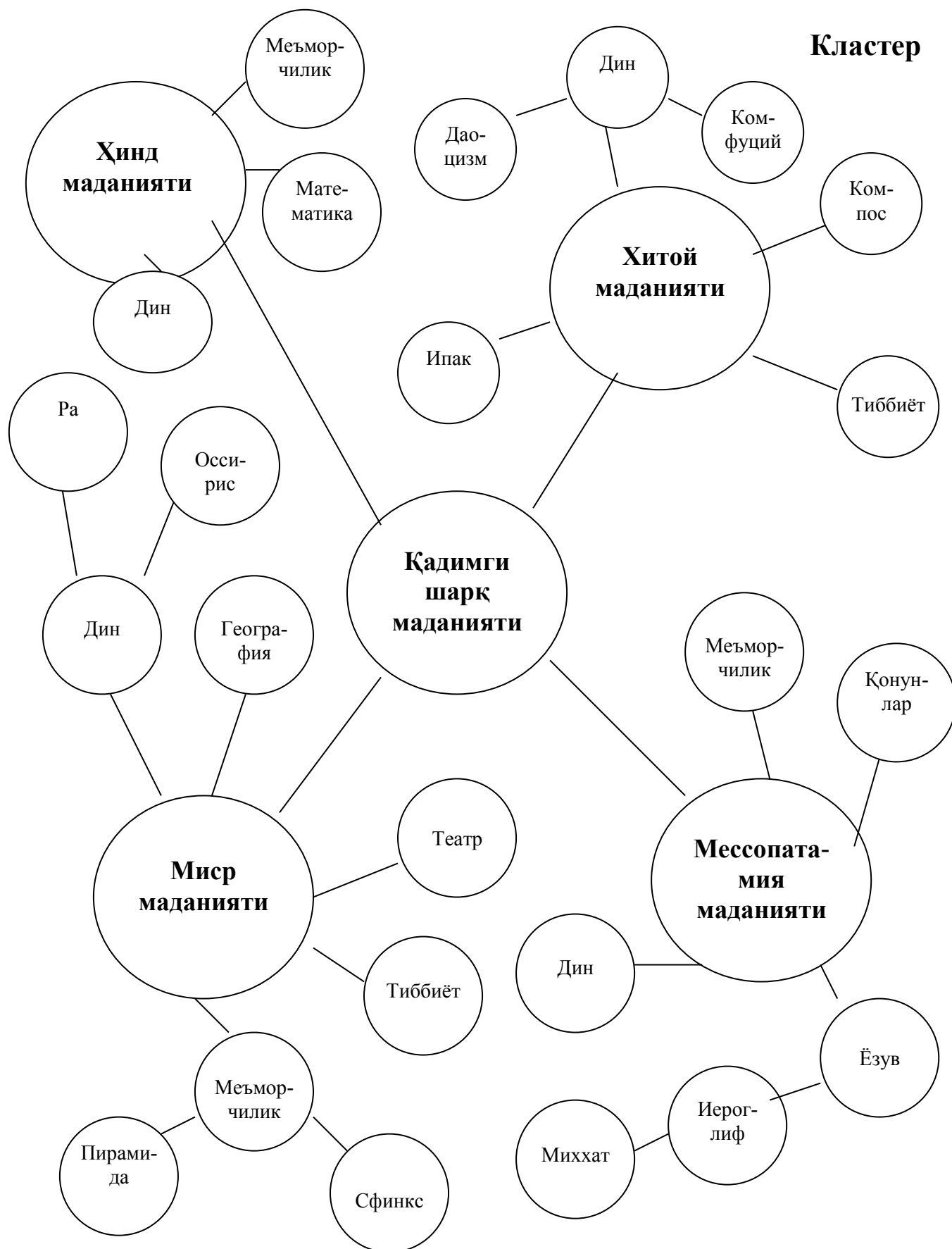
.3)-Илова.

«Кластер» техникаси

Кластер – фикрларни тармоқланиши- бу педагогик стратегия бўлиб, у талабаларнинг мавзуни чуқур ўрганишга ёрдам беради. Талабаларда мавзуга таллуқли тушунча ёки аниқ фикрни эркин ва очиқ равишда кетма-кетлик билан узвий боғланган ҳолда тармоқлашларига ўргатади. Бу усул бирон мавзуни чуқур ўрганишдан аввал талабаларни фикрлаш фаолиятини жонлантириш ҳамда кенгайтириш учун хизмат қилади. Шунингдек, ўтилган мавзуни мустаҳкамлаш, умумлаштиришга ундайди. Кластер технолгияси қуйидаги босқичларда амалга оширилади:

1. Таянч сўз берилади;
2. Барча талабалар шу сўз бўйича хаёлига келган ҳамма сўзларни ёзадилар.
3. Ёзилган сўзлардан боғланадиганларини белгилайди.
4. Таянчсўзнинг мазмунини ёритади.
5. Дарс давомида ўрганилиши лозим бўлган муаммолар талабаларга маълум қилинади ва улар дарс давомида тушунтириб берилади.

Кластер

6 мавзу	IX-XII АСРЛАР ШАРҚ УЙҒОНИШ ДАВРИ МАДАНИЯТИ
--------------------	---

6.2. Амалий машғулотни олиб бориш технологияси.

<i>Талабалар сони:</i> _____	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Машғулот шакли</i>	Индивидуал топшириқларни бажаришга асосланган амалий машғулот
<i>Маъруза режаси</i>	1. IX-XII асрлардаги Шарқ Уйғониш даври ва унинг асосий омиллари. 2. Шарқ Уйғониш даври алломаларининг жаҳон фани равнақидаги ўрни. 3. Меъморчилик ва тасвирий санъатнинг юксалиши.
<i>Машғулотнинг мақсади:</i> Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш	
<i>Педагогик вазифалар</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари</i>
1. мавзуни мустақил ўрганиш учун асос яратади; 2. мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириш ва мустаҳкамлашга ёрдам беради; 3. кичик гуруҳларда ишлашни ташкил қилади; 4. ўз нуқтаи назарига эга бўлишни шакллантиради.	5. амалий машғулот режалари билан олдин-дан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; 6. Шарқ Уйғониш даври ва унинг асосий омилларини ёритиб бера олади; 7. Шарқ уйғониш даври алломаларининг жаҳон фани равнақида кўшган ҳиссасини айтиб бера олади; 8. меъморчилик, тасвирий санъат ва амалий санъат намуналарига изоҳ беради;
<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Тарқатма материал, компьютерлар, доска.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Индивидуал, коллектив.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида

	баҳолаш.
--	----------

Амалий машғулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машғулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. Таълим жараёни интерфаол усуллар орқали амалга оширилишини эълон қилади.	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.2. Мустақил ишлаш учун берилган топшириқнинг назоратини ўтказди. «Энг яхши эссе» эгаларни рағбатлантиради.	Ёзиб оладилар. Жавоб берадилар.
	1.3. Талабаларни 3 та кичик гуруҳларга бўлади.	Топшириқлар билан танишадилар
	1.4. Талабаларнинг машғулотдаги фаолиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради. (1-илова).	
	1.5. Мавзу бўйича тайёрланган топшириқларни тарқатади. (2-илова).	
II-босқич. Асосий (65 минут)	2.1. Гуруҳларга топшириқларни бажариш учун ёрдам беради. Уларни баҳолаш мезонлари билан таништиради, “Ажурли арра” техникасининг қонун-қоидаси билан таништиради. (3-илова).	Топшириқ билан танишади
	2.2. Талабалар бир бирларидан ахборотларни ўрганишиб бўлингач, улар “Блиц-сўров” орқали ўзлаштириш даражалари аниқланади. (4-илова). Гуруҳларнинг жавоблари қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайдилар. Ҳолиб гуруҳларни баҳолаш мезони орқали аниқлайди.	Гуруҳларга бўлинади. Ҳар бир гуруҳдан жамоа сардори чиқиб тақдирот ўтказди. Ўқув топшириғи ва баҳолаш мезонлари танишади.
	2.3. Гуруҳларга “Дельфи” техникасидан фойдаланган ҳолда қарама-қарши фикрларнинг баҳолар йиғиндиси жадвалини тўлдиришни тавсия этади. Кўрсатмалар беради. (5-илова).	
	2.4. Ватман-қоғозларга чизилган жадвалларни назоратдан ўтказиб, талабаларнинг тақдимотини тинглайди. Фикрларни умумлаштириб хулоса қилади.	
III-босқич. Якуний (5 минут)	3.1. Иш якунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Саволлар берадилар
	3.2. Инсерт услубидан фойдаланилган	ЎУМ га

	ҳолда кейинги мавзунини уйда ўқиб келиш вазифасини топширади (6-илова).	Қарайди
--	---	---------

1(6.2)-Илова.

Талабаларни баҳолаш мезонлари кўрсаткичлари

Гуруҳ	Баҳо	Баҳолаш мезонлари кўрсаткичлари				
		Ўтилган мавзунини тўлиқ билади	фаоллик	Мисолларни келира олади	жами	
	Балл	1,0	0,5	1,5	3	
1.						
2.						
3.						

Гуруҳларга қўйилган баллар кўрсаткичлари.

Гуруҳ	1	2	3	Умумий балл	Баҳо

2,2 -3 балл –“аъло”

1,2- 2,1 балл- “яхши”

0,5-1,1 балл- “қониқарли”

2(6.2)-Илова.

Мавзу бўйича тайёрланган топшириқлар.

1-гуруҳ.

Уйғониш даври тушунчаси уни даврлаштириш масаласи.

2-гуруҳ.

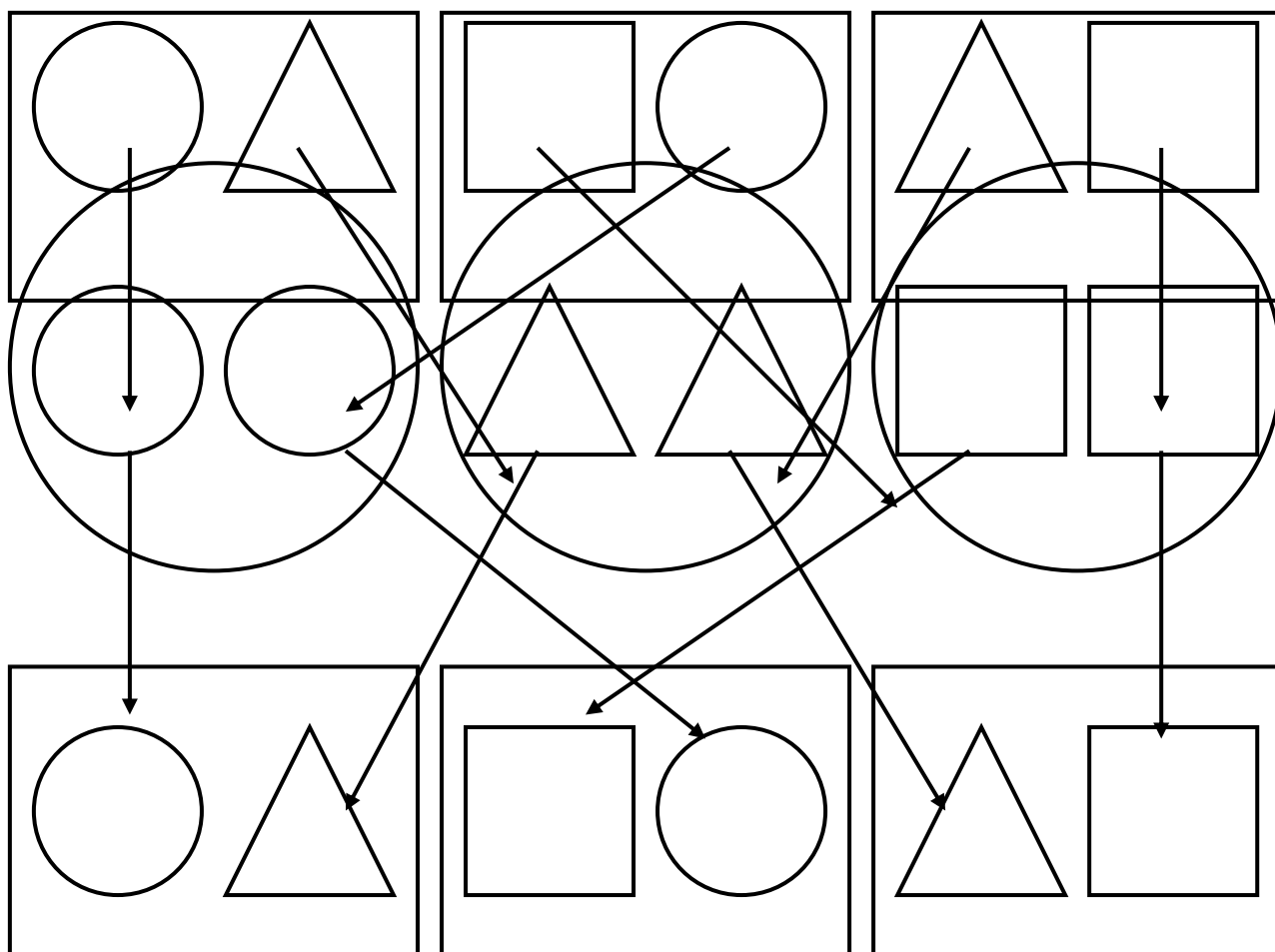
IX-XII асрлар Шарқ Уйғониш даврида табиий фанларнинг ривожланиши.

3-гуруҳ.

Шарқ Уйғониш даври қандай хусусиятларга эга.

«Ажурли арра» қоидлари

1. Топшириқни бўлиш: Топшириқ ва матнни бир неча асосий қисмларга қирқилади.
2. Биринчи гуруҳлар: ҳар бир гуруҳ аъзолари қирқилган мавзунини оладилар ва экспертга айланадилар.
3. Эксперт гуруҳлар: Қўлида бир мавзуга оид ўқув топшириқлари мавжуд бўлган талабалар мавзунини муҳокама қилиш, бошқаларга ўргатиш режасини эгаллаш учун эксперт гуруҳга бирлашадилар.
4. Бирламчи гуруҳлар: Талабалар ўзларининг бирламчи гуруҳларига қайтадилар ва эксперт гуруҳларда ўрганганларини ўқитишади.

1. Топшириқни бўлиш: Топшириқ ва матнни бир неча асосий қисмларга қирқилади.
2. Биринчи гуруҳлар: Ҳар бир гуруҳ аъзолари қирқилган мавзунини олишади ва экспертга айланадилар.

3. Эксперт гуруҳлар: Қўлида бир мавзуга оид ўқув топшириқлари мавжуд бўлган талабалар мавзунини муҳокама қилиш, бошқаларга ўргатиш режасини эгаллаш учун эксперт гуруҳга бирлашадилар.
4. Биринчи гуруҳлар: талабалар ўзларининг биринчи гуруҳларига қайтариб ва эксперт гуруҳларда ўрганганларини ўқитишади.

4(6.2)-Илова.

“Блиц-сўров саволлари

1. Шарқ уйғониш даври маданияти уни даврлаштириш масаласи.
2. Шарқ Уйғониш даврида хаттотлик маданияти қай даражада ривожланди?
3. Бу йил юртимизда “Маъмун академиясининг неча йиллиги нишонланади?”
4. “Яхши одамлар амалга интилиши керакми? Ҳа. У агар интилмаса ёмон одамлар амални эгаллайди”-деган фикр ким томонидан айтилган.
5. Исмоил Сомоний мақбараси қайси шаҳарда жойлашган?
6. “Қутадғу билик” асари ким томонидан ёзилган?

5(6.2)-Илова.

«Дельфи» жадвалини тўлдириш

Талабаларнинг исми ва шарифи	Шарқ уйғониш даври ва унинг асосий омилларини кўрсатиб беринг.								
	1.			2.			3.		
	Д	М	К	Д	М	К	Д	М	К
Кўпайтма йиғиндиси									

Д – даража баҳо.

М – муқобил баҳо.

К – кўпайтма.

1 – энг юқори балл.

10 – паст балл.

6(6.2)-Илова.

«ИНСЕРТ» техникасидан фойдаланиб ишлаш қондаси

Маъруза матнини ўқиб, матн четига қуйидаги белгиларни қўйиб чиқишингиз лозим.

- Биламан.

- Мен учун янги маълумот,

- Мен билган маълумотни инкор қилади.

? – Қўшимча маълумот (Аниқлаштириш талаб қиладиган қўшимча маълумот).